

VYTVORIŤ MATERIÁLNE PODMIENKY ku zlepšeniu životného prostredia vojakov

Plukovník Ján Lux

Súčasný rozvoj vedy a techniky, technická revolúcia vo vojenstve kladú zvýšené požiadavky na ľudí, ktorí zostávajú tvorcami spôsobu vedenia vojny a operácie, organizátormi armády, vedenia boja a nakoniec vykonávateľmi úloh postavených armáde spoločnosťou.

Jednota morálnych a materiálnych faktorov, významná podmienka účinnej ideologickej práce

Charakteristickou črtou socialistickej armády je pevná, uvedomelá vojenská disciplína. Táto však nevzniká a neupravuje sa automaticky. Uvedomelú disciplínu vytvára a ovplyvňuje morálny faktor a v ňom, v nedeliteľnej jednote politickej a ekonomickej (materiálnej) vzťahy. Uvedomelú vojenskú disciplínu nie je preto možné oddeľovať od materiálneho zabezpečenia vojaka, úrovne starostlivosti o neho, od nedostatkov v organizácii jeho zabezpečenia apod. Prvkom uvedomelosti nie je možné zakrývať nedostatky na úseku materiálneho zabezpečenia.

V spájovaní morálnych a materiálnych faktorov a v ich spoločnom uplatňovaní je cesta vpred. Je nesprávne tieto faktory stavať do protikladu, alebo jeden na úkor druhého podceňovať. Ide o objektívny zákon, ktorého porušovanie a skresľovanie znižuje vplyv a účinnosť ostatných foriem výchovnej práce, záporne sa odráža v disciplíne, narušuje socialisticke zásady výstavby armády a znemožňuje kvalitne plniť úlohy pred ňu stavané.

Zložitost vojenskej techniky, podmienky súčasného boja a operácie kladú v porovnaní s minulosťou aj zvýšené nároky na duševnú a fyzickú pripravenosť obráncov socialistickej vlasti. V rámci tejto pripra-

venosti dôležitú úlohu v súvislosti s reprodukciou pracovnej sily tvorí osobné voľno vojaka a v ňom rehabilitačná, duševne hygienická a výchovná funkcia. Tá prvá obnovuje fyzickú schopnosť vojaka k práci, druhá zbavuje duševnej námahy a tretia, veľmi dôležitá, má spájať individuálne záujmy vojakov so spoločenskou potrebou vôbec. Preto všestranná a neustále sa prehĺbujúca starostlivosť o podriadených, ruka v ruku s náročnosťou plnenia úloh, je najvyššou dôležitou aj z hľadiska potrebnej reprodukcie duševných a fyzických síl vojaka a predpokladom včasného a úspešného splnenia úlohy. Je zároveň základom pre vytváranie spoľahlivej, morálnej a ideologickej jednoty všetkých príslušníkov ČSĽA a pre dosiahnutie kvalitatívne vyššej disciplíny.

Nie náhodou preto i RMNO ukladá považovať za nedeliteľnú súčasť organizátorskej a riadiacej práce trvalú starostlivosť o materiálne, zdravotnícke a kultúrne zabezpečenie vojsk.

Táto povinnosť sa ukladá všetkým veliteľským, stranícko-politickým a odborným orgánom. Nie je teda len záležitosťou tylových orgánov (aj keď tieto musia k dosiahnutiu tohoto cieľa predovšetkým prispieť). Preto myslím, že vidieť svojho podriadeného len v dobe, keď mu dávam určitú úlohu, alebo keď ho hodnotím, je málo.

Náročné úlohy možno úspešne splniť len u tých jednotiek a útvarov, kde ich

plnenie sa chápe v jednote politickej dôležitosti a organizačného zabezpečenia, nepodceňujúc všestranné materiálne zabezpečenie vykonávateľov.

Poriadky a predpisy o starostlivosti **o podriadených a niektoré názory** **predstavených**

„Náčelník je povinný spojiť vysokú náročnosť k podriadeným s otcovskou starostlivosťou o nich.“ (Poriadok vnútornej služby.) „Vojenská disciplína sa dosahuje vysokou náročnosťou spojenou s trvalou starostlivosťou o podriadených“. (Disciplinárny poriadok.) Poriadok vnútornej služby obsahuje množstvo ustanovení o materiálnom a zdravotníckom zabezpečení vrátane organizačných opatrení úmerných špecifiky a náročnosti vojenskej služby. Aj smernice pre prácu stranícko-politických orgánov a organizácií KSČ v ozbrojených silách ukladajú ako jednu z hlavných úloh straníckopolitickým orgánom a organizáciám „starostlivosť o materiálne, zdravotnícke zabezpečenie a kultúrne potreby vojakov, pozorne reagovať na záujmy a potreby vojakov, denne pracovať medzi ľuďmi a riešiť ich problémy“.

Vcelku teda politický dosah, zásady a potreby všestrannej starostlivosti o podriadených sú uplatnené v našich vojenských zákonoch a poriadkoch, ktoré vytvárajú podmienky a predpoklady jednotného chápania a plnenia úloh. Teda ako čeliť a čo robiť v zjednávaní nápravy na úseku všestrannej starostlivosti o vojakov?

Starostlivosť o vojakov — nedeliteľná **súčasť riadiacej práce**

Všestranná starostlivosť o vojakov sa musí stať predovšetkým v oveľa väčšej miere ako doteraz nedeliteľnou súčasťou organizačtorskej a riadiacej práce veliteľov, stranícko-politických orgánov, straníckych a sväzických organizácií. Tí musia nájsť svoje miesto v rozbere skutočného stavu a opatrení prijatých k odstráneniu nedostatkov na úseku organizačných opatrení, obsahu a foriem výchovy, ako aj materiálneho zabezpečenia potrieb pri náročnom a cieľavedomom uplatňovaní prijatých opatrení. Je samozrejme, že idea opatrenia sa stávajú hybnou pákou mas, pokiaľ tieto sú im vlastné a sú v ich záujme. To predpokladá účinnejšie a rozhodnejšie presadzovať tieto otázky v rámci masovo-poli-

tickej a výchovnej práce do mysli a potom i činov veliteľov, odborných orgánov a vôbec všetkých príslušníkov ČSEA.

Niektorí súdruhovia sa snažia zdôvodňovať nedostatky v materiálnej starostlivosti tým, že „vojaka musíme pripraviť na poľné podmienky, kde nebude mať komfort“, že „vojak je povinný znášať ťažkosti a strádania vojenskej služby“, „vojaka nesmieme rozmaznať“, že platí Suvorovovo: „Ťažko vo výcviku, ľahko v boji“. Určite so mnou súhlasíte, že tieto názory nie sú správne. Myslím, že nikto nie je proti náročnému výcviku, tvrdým bojovým úlohám, proti vytváraniu poľných podmienok pri cvičeniach. Všetci chápeme nanajvýš nutnú a všestrannú pripravenosť vojaka pre budúcu vojnu. Táto náročnosť na psychiku a fyzickú pripravenosť vojaka však neznamená, že by v mierových podmienkach súšarní nemal mať príjemné ubytovanie, odpočinok — osobné voľno po výcviku, chutnú a vkusne podávanú stravu v príjemných jedálňach, že by vojak nemal byť úhladne ustrojený a pod. Alebo chceme učiť vojaka pre boj tak, že by spával trvale v teréne, v neúhladných izbách, že by sa mu stále poľným spôsobom podávala strava atď.? Veď tak tomu nebolo ani na fronte.

Musíme si byť vedomí aj toho, že životná úroveň obyvateľstva od doby predmníchovskej republiky zaznamenala nebyvalý rast. Zatiaľ čo v minulosti väčšina brancov prichádzala z civilného života do armády do kultúrnejšieho životného prostredia i materiálneho zabezpečenia, dnes tomu tak nie je na všetkých úsekoch starostlivosti o vojakov. To vyžaduje prehodnotiť súčasný stav všestrannej starostlivosti o príslušníkov armády a vzišlé relácie dať na základe možností národného hospodárstva do správnych spoločenských proporcií a náročnejších potrieb reprodukcie pracovnej sily vojaka.

Vedomie vojaka, že jeho predstavený má prostriedky a že je schopný ho všestranne zabezpečiť v mieri i v podmienkach vedenia boja všetkým potrebným pre boj a život, má nesmierny význam pri plnení úloh.

V rámci výstavby armády perspektívne **riešiť aj starostlivosť o vojakov**

K ďalšiemu prehĺbeniu starostlivosti o vojakov je treba systematickejšie vytvárať materiálne a finančné podmienky zhora až dolu. Súdruh minister národnej

obrany pri vyhodnocovaní výcvikového roku 1964 na túto adresu povedal: „Prezbrojovanie armády v minulých rokoch vyžiadalo preliv investíc a financií na túto oblasť. Centralizácia týchto prostriedkov v prospech jednej oblasti sa pochopiteľne odrazila na ostatných úsekoch, okrem iného aj v oblasti starostlivosti o človeka. Túto situáciu je možné a nutné počínajúc rokom 1965 začať postupne riešiť s cieľom zabezpečiť neustály rast starostlivosti o kultúrne prostredie a materiálne zabezpečenie vojsk.“

K dosiahnutiu tohto cieľa prospeje perspektívnejšie a najmä komplexnejšie riešenie tejto úlohy.

V súvislosti s prípravou 4. päťročného plánu a v súlade s celkovou koncepciou výstavby ČSEA a možnosťami národného hospodárstva spracovalo MNO štúdiu a na jej základe „Plán rozvoja životných a kultúrnych potrieb vojakov“.

Jeho cieľom je:

— zabezpečiť v súlade s rozvojom vedecko-technickej revolúcie vo vojenstve, koncepciou výstavby ČSEA, možnosťami národného hospodárstva v analógi s rastom životnej úrovne obyvateľstva všestrannú starostlivosť o príslušníkov ČSEA v oblasti životného a pracovného prostredia, materiálneho a zdravotníckeho zabezpečenia z hľadiska potrieb reprodukcie pracovnej sily a rozvoja osobnosti;

— dosiahnuť komplexného, perspektívneho a cieľavedomého vynakladania daných prostriedkov na zvyšovanie starostlivosti o vojaka v týchto oblastiach a predísť neefektívnemu, živelnému rozptylovaniu;

— tým súčasne realizovať uznesenie strany a vlády „O rozvoji zdravia v socialistickej spoločnosti“ v podmienkach ČSEA, uznesenie predsedníctva ÚV KSČ zo dňa 17. 11. 1964 „K otázkam disciplíny“ a niektoré výsledky „Prieskumu osobného voľna vojaka“.

Hlavné obsahové úlohy:

1. Dosiahnuť, aby starostlivosť o vojaka sa stala nedeliteľnou súčasťou organizačnej a riadiacej práce veliteľov, štábov, politických orgánov a organizácií a jej úroveň posudzovať s hodnotením bojovej a politickej prípravy. Cieľavedomejšie a plánovitejšie ju zabezpečovať politickými i ekonomickými opatreniami.

2. V oblasti zlepšenia kultúrnosti životného prostredia zamerať hlavné úsilie na vylepšovanie úrovne ubytovania vojsk, zvyšovanie hygieny života s využitím mechanizačných prostriedkov údržby objek-

tov, s vytváraním podmienok pre efektívnejšie hospodárenie s vynaloženými prostriedkami.

3. V stravovaní prehliadovať racionalitu výživy, prehodnotiť fyziologickú a biologickú potrebu jednotlivých druhov vojsk, vypracovať doporučené stravné dávky vzhľadom na špecifiku fyzického a duševného zaťaženia, prijať opatrenia ku skvalitneniu kádrov proviantnej služby, na zlepšenie materiálneho a technického vybavenia kuchynských blokov z hľadiska súdobých i perspektívnych potrieb technológie prípravy stravy, správnej výživy a kultúry stolovania.

Vo výstrojnóm zabezpečení pokračovať v previerke vhodnosti výstrojných súčiastok s cieľom dosiahnuť kvalitatívnejšie a lepšie zabezpečenie vojaka tak pri výcviku, ako i po zamestnaní. Súčasne prehodnotiť terajší systém hospodárenia s cieľom zvýšiť hospodárnosť a zainteresovanosť jednotiek a útvarov na hospodárení s výstrojným materiálom vôbec.

5. Prehliad preventívnu a liečebnú starostlivosť v duchu dokumentu „O rozvoji zdravia v socialistickej spoločnosti“ s dôrazom na preventívnu zložku, hygienické a protiepidemiologické zabezpečenie vojsk so zreteľom na hygienu vojenskej práce a výcviku.

6. Vytvárať progresívnejšie podmienky zainteresovanosti útvarov, jednotiek a vojakov pre aktívnejšie podieľanie na riešení otázok starostlivosti o príslušníkov ČSEA.

Zvýšenú pozornosť venuje plán zdravotníckemu zabezpečeniu.

Je veľmi vážnou skutočnosťou, že viac ako 20 % vojakov z povolania má zdravotný stav iba vyhovujúci a skoro 10 % slabý. Pritom zdravie, fyzická a psychická zdatnosť vojsk sú jedným zo základov bojovej schopnosti armády. Starostlivosť o zdravie veliteľského sboru vystupuje do popredia aj v súvislosti s realizáciou zásady, že vojenská služba má byť celoživotným povolaním. Je vonkoncom neefektívne, ak vojaka z povolania vyškoolíme a pripravíme pre funkciu a v produktívnom veku nám z armády odchádza pre zhoršený zdravotný stav.

Vychádzajúc z uznesenia ÚV KSČ a vlády „O rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti“, počíta plán MNO v oblasti zdravotníckej služby s realizáciou týchto zásadných opatrení:

1. So skvalitnením preventívnej starostlivosti pomocou sústavnej dispenzarizácie

a podchytenia chorobných stavov už v ich počiatočných štádiách. To znamená prehliadť systém pravidelných prehliadok, sledovať sústavne zdravotný stav každého vojaka z povolania, včas reagovať na nedostatky vrátane tzv. pracovnej rehabilitácie.

2. S rozšírením lekárskeho psychologického stánku vo vojenských nemocniciach tak, aby sa zlepšil výber vojakov v súvislosti s ich zaraďovaním k jednotlivým druhom vojsk.

3. S prehĺbením hygienicko-protiepidemického zabezpečenia u leteckých sväzov cestou postupného budovania vlastnej siete hygienicko-protiepidemických orgánov a zariadení.

4. S postupným uplatňovaním zdravotníckych hľadísk do celého procesu bojovej prípravy s cieľom dosiahnuť maximálnu efektívnosť výcviku pri súčasnom upevňovaní fyzickej a duševnej odolnosti i zdatnosti vojakov.

5. S ďalším rozvojom vedecko-výskumnej práce, ktorá by umožňovala prijímať potrebné opatrenia ku zvyšovaniu fyzickej zdatnosti vojakov pri výcviku a k ich ochrane pre prípad vojny.

V súvislosti s tým považujeme za potrebné zdôrazniť, že na starostlivosť o zdravie sa okrem vlastných zdravotníckych opatrení musí podieľať rozhodujúcou mierou celkový režim života a práce, využitie osobného voľna apod. Veľký význam v tomto smere majú i rozširujúce sa možnosti krátkodobej rekreácie, ktorej rozvoj bude velenie armády i naďalej podporovať.

Starostlivosť o zdravie sa musí stať neoddeliteľnou súčasťou komplexnej starostlivosti riadiacich veliteľských orgánov i odborných zdravotníckych orgánov a konečne i vojakov samých.

Oblasť stravovania

V oblasti stravovania chceme s využitím vedeckých poznatkov postupne dosiahnuť úroveň zodpovedajúcu požiadavke na reprodukciu pracovnej sily v procese výcviku.

Úsilie v stravovaní vojenských osôb z povolania zameriavame na zlepšenie kvality a pestrosti stravy podľa zásad racionálnej výživy a na zlepšenie vybavenosti VZK a jedálňí vojakov z povolania tak, aby zodpovedalo postaveniu veliteľského sboru. Na celkové vylepšenie kuchynských blokov a jedální bude v roku 1966 vydelené

cez 20 miliónov Kčs a do roku 1970 sa ráta s čiastkou cez 100 miliónov Kčs.

Zvyšovanie kultúry stolovania pôjde cestou rozširovania progresívnych foriem stravovania. Zlepšovanie kvality stravy chceme dosiahnuť najmä centrálnym rozdeľovaním a tým i využitím všetkých vyučených kuchárov z radov povolancov a skvalitňovaním prípravy kuchárov. Plánujeme, že do r. 1970 by mali byť všetky miesta obsadené absolventami školy kuchárskeho dorastu. K zvýšeniu úrovne majú značne prispieť i okruhoví výcvikové základne špecialistov proviantnej služby.

Do roku 1967 bude taktiež uskutočnených niekoľko zlepšení pre stravovanie v poľných podmienkach, najmä zavedením novej konzervovej dávky potravín. Postupne chceme zavádzať dávky z predpripravených potravín, balených v kompletach pre rôznych počet osôb.

Výstrojné zabezpečenie

Na úseku výstrojného zabezpečenia pôjdeme cestou skvalitňovania akosti výstrojných súčiastok a z hospodárňovaním celého procesu vystrojovania.

Pre vojakov v základnej službe sa predpokladá vydať v roku 1966 bundové košeľe pre letné obdobie, v roku 1967 novú vychádzkovú rovnosť a v roku 1970 novú vychádzkovú plášť; zaviesť pohotovostnú súpravu bielizne; postupne nahradiť terajšie príkrývky univerzálnymi viacúčelovými príkrývkami; vylepšovať poľnú rovnosť.

Pre vojakov z povolania chceme zabezpečiť od roku 1968 novú vychádzkovú rovnosť a plášť s oteplovacími vložkami a stejnokrojovými doplnkami.

Predpokladá sa urobiť niekoľko ďalších opatrení pre zlepšenie vonkajšieho vzhľadu s dôrazom na skvalitnenie čistenia a prania bielizne, odevov a hygienického zabezpečenia vojsk na úseku výstrojnej služby.

Ďalšia oblasť, ktorá ovplyvňuje životnú úroveň, je mechanizácia namáhavých a zdraviu škodlivých prác a zabezpečovanie bezpečnosti práce.

V tejto oblasti sa plánuje v budúcich piatich rokoch postupné odstraňovanie ťažkej, namáhavej práce pri ošetrovaní a opravách bojovej techniky, najmä tankov, zavedením mechanizačných prostriedkov. Predpokladá sa v podstate dobudovať výstavbu parkov u všetkých tankových a motostreleckých plukov, investičnou a

svojpomocnou výstavbou. Ďalej pôjde o dobudovanie vozíkových mycích rámp, zavedenie chemických prostriedkov a tlakových nádob na mytie a čistenie bojovej a dopravnej techniky.

V budúcich rokoch je plánované začať a postupne riešiť i nový spôsob ukladania automobilnej techniky v NZ, ktorý podstatne uľahčí starostlivosť o uloženú techniku.

K podstatnému zlepšeniu dôjde aj v mechanizácii skladových prác, vrátane polných skladov.

Ubytovanie veliteľského sboru

Na tomto úseku sa predpokladá v roku 1966 získať zo štátnej výstavby asi 1500 bytových jednotiek a do konca 4. päťročnice celkom asi 8500 bytov. Vzhľadom na vážnu bytovú situáciu je MNO nútené riešiť najvážnejšie disproporcie v rokoch 1966

až 1970 výstavbou bytov z účelových prostriedkov vo výške cca 140 miliónov Kčs. Za účelom ďalšieho zlepšenia ubytovania odlúčené žijúcich a slobodných vojakov z povolania bude v týchto rokoch novo vybudovaná kapacita 2100 lôžok. V dôsledku toho sa podstatne zlepši kvalita ubytovania a tým i kapacita slobodárni. Rast hotelového vybavenia predpokladáme z 58 % asi na 60 %.

Vybavenie slobodárni posteľovou bielizňou hotelového štandardu bude zabezpečené do roku 1967.

Vážna situácia v celospoločenskom pojatí na tomto úseku vyžaduje, aby jej bola venovaná pozornosť najmä pri kádrových opatreniach, ktoré by mali byť vykonávané uváženejšie ako z hľadiska potrieb bojovej pohotovosti, tak i vytvárania podmienok k tomu, aby vojaci z povolania neboli zbytočne odľudňovaní od rodiny. V tomto smere je fluktuácia veliteľského sboru stále vysoká.

Z á v e r

Nedeliteľnou súčasťou úsilia o ďalší rozvoj socialistickej spoločnosti je všestranná starostlivosť o šťastie a blaho človeka a v analógii o život nášho vojaka. Základné princípy tejto starostlivosti sú zakotvené v našej ústave a v našich vojenských predpisoch a poriadkoch.

Pôjde teda o to, aby starostlivosť o vojakov, ako dôležitá politická úloha sa stala trvalou súčasťou riadiacej a organizátorskej práce veliteľov, politických a odborných orgánov, stranických a sväzáckych organizácií.

Dokument spracovaný velením armády vytvára predpoklady pre cieľavedomejšie a komplexnejšie riešenie starostlivosti o vojaka. Velenie armády môže spracovať všeobecnú líniu materiálneho a kultúrneho zabezpečenia, cesty a smery, ktorými sa budeme uberať, a zabezpečiť finančné prostriedky. Od ostatných stupňov velenia však bude závisieť, ako tieto úlohy komplexne uplatnia a realizujú vo svojich podmienkach vzhľadom na potreby a úlohy vojsk a štábov i na poradie dôležitosti. V prehľbovaní starostlivosti o vojaka sa musí väčšou mierou prejavovať i aktívny podiel samotných vojakov, lebo ich vzťah k materiálnym hodnotám, ktoré dostávajú, nie je vždy socialistický.

Obdobie príprav XIII. sjazdu KSČ malo by sa stať nástupom širokého rozmachu iniciatívy a činov nás všetkých pri plnení takej úlohy, akou je všestranné zabezpečenie potrieb obrancu našej socialistickej vlasti.